

de opvoeding van het volk Gods. Maar met dit woord „opvoeding” is voorts tegelijk al gegeven de opzettelijke beperktheid van ook deze spreker. Elk pedagogisch spreken immers wil — geenszins onjuist, maar wel — altijd grotendeels betrekkelijk zijn. Een dominee, die voor de kleinste catechisanten een beeld gebruikt, moet hij de oudere zich vaak al weer haasten de betrekkelijkheden van het beeld te doen onderkennen, want het verrichte een oogenblik hulpdienst, meer niet; wie verder wil komen, moet die beperktheid leeren zien. En een schoolklas, die bepaalde platen begint mooi te vinden, omdat ze zoo duidelijk, met scherpe contouren bijvoorbeeld, illustreeren wat de meester vertelt, moet later gaan inszien, dat die platen uit artistiek oogpunt niet verantwoord zijn noch ook willen zijn, m.a.w. ze moeten alle pedagogisch materiaal op den duur in onderling verband naar eigen opzet op elk onderdeel in zijn betrekkelijkheid leeren verstaan. En dan valt het woord „tegenspraak” (beeld—geen beeld, mooi—niet mooi) vanzelf weg, wanneer het doel der opvoeding maar wordt bereikt en het begrip verhelderd. Aldus nu zal het ook veelszins gaan met de opvoedkundige manier van spreken in de beoefening der dienstbaarheid, zeker bij Ezechiël, bij wien de grens tusschen wat wel en niet in een heuschen nieuwen tempel toe te passen zou zijn, nooit scherp is aan te geven. Maar dit is duidelijk, en daar gaat 't om: God wil Zijn volk verder leiden, opdat het niet verloren ga als in het eerst, maar vordere op den weg, zich bereidend op den Christus, in wien De Tempel en Het Koninkrijk vlak bij zullen gekomen zijn. Daartoe wil ook dienen dit stuk schijnbare tegenspraak. En de ongekunsteldheid van het woord „schijnbaar” kan hier wel te beter verstaan worden door het nieuwtestamenteel geloof, dat in zoo rijke mate kent de openbaring der verborgenheid. Want hetgeen hier een „eenerzijds” „anderzijds” schijnt (hoe zielig gebruiken wij doorgaans onze termen), durft het Nieuwe Testament nog meer onbewimpeld aan. Daar staat het rustig (we doen maar één greep): een iegelijk, die uit God geboren is, doet de zonde niet..... hij kan niet zondigen — zijn heele leven is één allerheiligste! Maar even krachtig: indien wij zeggen, dat wij geen zonde hebben, verleiden wij ons zelf — want gij hebt uw ouden mensch, onheilig en ontheiligend, wee u indien gij zoo maar kwaamt bij God. (1 Joh. 3:8, 1:8 v.) De apostolische brieven, ze zijn immers vol van het klare Evangelie van volbrachte rechtvaardiging en verworven heiliging, wedergeboorte en bekeering, dat door Ezechiël in termen van zijn „dag” aan een verloren volk gepredikt werd.

Om voor zulke prediking den weg vrij te maken — ook daartoe (en dus tevens tot zooveel meer, vergelijk onze vorige overdenking) moest Ezechiël zóó betuigen het Woord van den hoogen God. H. J. S.

Theologische Hoogeschooldag

Reeds enkele maanden geleden hebben we in ons blad den Hoogeschooldag aangekondigd. Dat was op verzoek, zóó vroeg. Want men wilde graag afspraken kunnen maken met bus-bazen, op tijd. Datum: 29 Sept. bidstond, 30 Sept. Hoogeschooldag zelf. Jammer, dat het ongeveer in denzelfden tijd is, als de aanstaande synode. Maar daar kon niemand iets aan doen. De synode zal wel tijd maken voor wat eerst moest vastgesteld worden (vanwege die bussen).

Een bijzondere familie-aangelegenheid van blijden aard is oorzaak, dat we nog niet van alle sprekers melding kunnen doen. Voorloopig zij reeds meegedeeld, dat prof. Holwerda den bidstond denkt te leiden.

Ambtshalve spreekt de Rector natuurlijk. Ik zelf ben gevraagd voor een „referaat”, maar dat niet geleerd mag gaan doen. De Heer P. Jongeling van Groningen hoopt ook te spreken. Natuurlijk zijn er meer in aantocht. Dat komt nog wel.

Voor regen behoeft men niet bang te zijn. Een tent is dit jaar niet nodig, — we kunnen allen netjes onder dak brengen. Hoe? Dat blijft nog een geheim. Maar plaats is er.

Een groote moeite is het, op tijd alles te regelen. Als nu eens elke plaats, waar gezelschappen van plan zijn te komen, een man aanwijzen wilde (b.v. den persoon, die met de bus een afspraak maakte) om den Heer J. Bos, pedel, Broederweg 15, op te geven hoeveel er al zijn genoteerd om te komen? Dan kunnen we overwegen al vast kaarten uit te reiken, die aan gezelschappen zegt, welk gebouw voor hen bestemd is. Anders loopt de zaak niet zoo vlot als gewenscht is. Als dan het ééne gebouw vol mocht zijn, dan kunnen we erover denken het andere te vullen. En kunnen probeeren te voorkomen, dat men staan moet. Hoe meer zich intijds aanmelden, hoe beter. Voor enkele personen geldt hetzelfde: we willen graag weten op hoeveel minstens te rekenen valt, waar we de menschen bergen moeten, en hoeveel sprekers we moeten laten transpireeren, met of zonder luidspreeker voor zich.

Doen? Wij hebben gezorgd voor een dak boven uw hoofd. Zorgt gij voor hoofden onder dat dak. En laat de regelingscommissie het hoofd niet verliezen tusschen al die daken.

Maar nu houd ik op: de beeldspraak is een grenssituatie, waaruit 'n gewoon mensch verloot wil worden. K. S.

DE CRISIS VAN HET GEZAG

in het bedrijfsleven III

Wanneer wij onze critische beschouwing van den tegenwoordig van vele zijden gestelden eisch der economische medezeggenschap in het bedrijfsleven voor den arbeider en diens stand of beweging gaan vervolgen, willen wij onze aandacht thans gaan richten op dat reeds geconstateerde verschil in benoeming van de instanties, die voor medezeggenschap in aanmerking komen, bij de door ons genoemde schrijvers, den heer Ruppert en prof. de Gaay Fortman. De heer Ruppert spreekt van medezeggenschap voor den arbeidenden stand, prof. de Gaay Fortman, van medezeggenschap voor de vakbeweging. Dat is niet hetzelfde, daargelaten of belden toch hetzelfde bedoelen. De arbeidende stand omvat belangrijk meer dan de vakbeweging, is in wezen een totaal andere onderscheiding. Laatstgenoemde term spreekt alleen van de organisatie van bepaalde vakarbeiders in een bepaald verband, moet dit althans doen, hoewel de werkelijkheid niet in alle gevallen ermee overeenkomt, dat de arbeiders naar het vak zijn georganiseerd: een bond van fabrieksarbeiders b.v. is geen organisatie naar het vak te noemen; daarentegen duidt eerstgenoemde term den geheelen arbeidenden stand aan. Ja, wat is dat: de arbeidende stand? Naar de Heilige Schrift gesproken omvat deze onderscheiding de geheele menschheid. Wanneer de dichter van den 104en Psalm de grootheid Gods roemt in al Zijn wer-

ken en daarbij juicht van de wolken als van Gods wagen, van de vleugelen van den wind als van Zijn wandelweg, van rijzende bergen en in diepte gaande dalen, van neervlietende fonteynen, brekende den dorst der woudezels, van allerlei uitspruitel der aarde, dan komt achter den stoet van vogelen des hemels, ooevaars en steenbokken, het gedierte des wouds en de jonge leeuwen, brieschende om een roof, uitgaande om hun spijs van God te zoeken, de mensch als werk van Gods handen aangetreden. Van hem wordt dan in de over hem gedichte woorden met name de arbeid getoond als te zijn zijn adelbrief, wanneer 't heet in het 23e vers: „De mensch gaat dan uit tot zijn werk, en naar zijnen arbeid tot den avond toe”. — Wij mogen er wel op bedacht zijn, dat wij deze alles en allen omvattende Schriftuurlijke visie, welke is tot lof van God, op den arbeid en den mensch als geroepen arbeider Gods niet gaan verliezen in een tijd, waarin het begrip arbeid en arbeider doorgaans een veel beperktere en geheel anders gekwalificeerde betekenis wordt toegekend.

Het is overigens duidelijk, dat wanneer de heer Ruppert spreekt van den arbeidenden stand, hij dezen term bezigt in sociaal-economischen zin. Hetgeen zijn goed recht is. Daarmee is dan evenwel de zaak nog niet veel duidelijker geworden, althans in verband gezien met dien gestelden eisch van economische medezeggen-

TYRANNIE

tot in de huiskamer

Een vorige maal schreven we, dat br. H. J. Kouwenhoven te Voorburg de tweede ambtsdrager was, die in den kerkelijken strijd in 1944 werd gevonnist. Dit bericht blijkt inmiddels te moeten worden gecorrigeerd. Mij werd namelijk inzage gegeven van de stukken betreffende het verloop van den strijd te Rijswijk (Z.-H.), waarvan mij de bijzonderheden tot nu toe nog niet nauwkeurig bekend waren. Daaruit blijkt, dat ouderling P. D. Feenstra daar reeds in April 1944 geschorst werd. Het is de moeite waard, hierover iets meer te vertellen.

Br. Feenstra gevoelde zich in zijn ambt bemoeilijkt toen de kerkeraad voorbereidingen trof voor het beroepen van een tweeden predikant. Voor dat beroep werden namelijk de volgende richtlijnen vastgesteld: de te beroepen predikant moest volledig instemmen met al de besluiten der Generale Synode, verder moest hij geen volging van prof. Schilder zijn, en niet afkomstig van de Theol. Hoogeschool.

Br. Feenstra meende terecht, dat hiermee in beginsel de scheur in het kerkleven een feit was. Hij schreef daarom aan den kerkeraad, dat er z.i. nu voor hem als ouderling ook geen plaats meer was, en verzocht ontheffing uit het ambt. De geheele kerkeraad meende echter dat deze gedachte op een misverstand moest berusten. Br. Feenstra nam daarop zijn brief terug; en men besloot, deze zaak niet in de notulen te vermelden.

Toen voorts op de kerkeraadsvergaderingen steeds weer ingekomen stukken van bezwaarden ongelezen werden terzijde gelegd, kwam br. Feenstra daartegen in verzet. Hij liet blijken, dat hij de leer der synode niet onvoorwaardelijk deelde. Op 4 April 1944 verzocht de kerkeraad hem, voorloopig geen huisbezoek te doen (wat is dat voor een figuur?).

Als antwoord daarop schreef br. Feenstra, dat hij z.i. „zijn ambt in alle opzichten moet kunnen uitoefenen, op grond van de drie formulieren van eenigheid, door hem bij de aanvaarding van zijn ambt ondertekend”. Evenwel kwam hij den kerkeraad zoo ver mogelijk tegemoet: „Wanneer hij op huisbezoek is, zal hij zelf over de kwesties, die onze Kerken beroeren, niet beginnen te spreken. Worden door de personen, die bezocht worden, deze kwesties ter sprake gebracht, dan is hij van oordeel, dat hij zijn standpunt, op grond van de Heilige Schrift en onze belijdenis, zooals dit door de bezwaarden gezien wordt, mag en moet verdedigen”. Dit werd door hem geschreven op 18 April 1944. Een week later (d.d. 25 April) werd hem het volgende besluit toegezonden:

„De Raden der Gereformeerde Kerken van Rijswijk Z.-H. en 's-Gravenhage-Zuid, naar artikel 79 der D.K.O., in gecombineerde vergadering bijeen op Maandag 24 April, zien zich tot hun leedwezen genoodzaakt, br. P. D. Feenstra, ouderling der kerk van Rijswijk Z.-H., in zijn ambtelijke bediening te schorsen. Deze schorsing, die voorloopig geldt voor den tijd van drie maanden, geschiedt op den volgende grond.

Br. Feenstra, die zich niet kan verenigen met de leeruitspraken der Gen. Synode van Sneek-Utrecht 1942/3, is niet bereid te beloven, dat hij, in de uitoefening van zijn ambtelijke functie, niets zal leeren, dat tegen de genoemde uitspraken ingaat, waarmee hij zich onttrekt aan de verplichting, die art. 31 der K.O. aan alle ambtsdragers oplegt, en openbare scheurmaking, waarover art. 80 dier K.O. spreekt, in de hand werkt.

De Raden der beide Kerken bidden den Heere, dat Hij br. Feenstra van de dwaling zijns wegs in dezen moge overtuigen en, na het verstrijken van genoemden termijn, of eventueel eerder, de schorsing met volle vrijmoedigheid kan worden opgeheven.”

Opmerking: dit vonnis werd van den kansel afgekondigd met deze wijziging, dat in plaats van „is niet bereid te beloven” gelezen werd: „heeft eigener beweging verklaard, dat hij niet kan beloven”, alsof hem geen eisch gesteld was!

Hier is de hiërarchische kneveling vanwege de leeruitspraken volstrekt duidelijk. Het ging niet alleen en zelfs niet allereerst over preekstoel en avondmaals-tafel, maar over het ambtelijk bezoek in de huiskamer. Waarom de kerkeraad zoo fors ingreep? Het voorbeeld van Den Haag-West had aanstekelijk gewerkt! Toen de brief van br. Feenstra ter tafel kwam, werd direct op de schorsing aangestuurd. Een der kerkeraadsleden vroeg nog, of het niet beter was, af te wachten, wat andere kerkeraaden zouden doen; maar de praeses wees er op, dat Den Haag-West direct was opgetreden tegen het opgerichte comité van voorlichting en diaken Hartman had geschorst — laten wij daarom ook geen slappe houding aannemen!

Toeslaan, smoren, dat was de tyrannieke geest, die de synode door haar besluiten had gekweekt. Toen vanuit de gemeente een bezwaarschrift inkwam tegen de schorsing van br. Feenstra, werd daarin terecht opgemerkt: „Wat hier voor Vrijmetselaars, S.D.A.P.-ers, N.S.B.-ers en C.D.U.-ers als grondregel van kerkelijke tucht heeft gegolden, is, naar wij meenen, niet in toepassing gebracht op br. Feenstra, want te zijnen opzichte is de tijd van lankmoedigheid en vermaan gereduceerd tot 6 dagen”.

Het protest mocht niet baten. Op 23 Juli 1944 werd aan br. Feenstra het volgende bericht gezonden (nadat slechts één samenspreking met hem was gehouden!):

„De Raden der Gereformeerde Kerken van Rijswijk Z.-H. en Den Haag-Zuid, er van kennis genomen hebbende, dat de aan broeder Feenstra gebrachte bezoeken hem nog niet tot het inzicht hebben gebracht, dat zijn standpunt ontoelaatbaar is,

overwegende, dat het wenschelijk wordt geacht de pogingen, die worden aangewend om br. Feenstra tot andere gedachten te brengen, voort te zetten, besluiten:

de schorsing van br. P. D. Feenstra met drie maanden, d.w.z. tot 24 October 1944 te verlengen en bidden den Heere, dat Hij br. Feenstra van de dwaling zijns wegs in dezen moge overtuigen en, na het verstrijken van genoemden termijn, of eventueel eerder, de schorsing met volle vrijmoedigheid kan worden opgeheven”.

Beriep br. Feenstra zich niet op de classis en zoo verder? Hoe de classis in meerderheid over deze kwesties dacht, was duidelijk genoeg. Maar wie daarover nog in twijfel mocht zijn, kreeg afdoend antwoord in het besluit der synode van 2 Juni 1944, waarin zij aan de kerken nog eens haar voorschrift van 16 Dec. 1943 in herinnering bracht, „dat in onze kerken niets mag worden geleerd, dat met de betrokken leeruitspraken niet ten volle in overeenstemming is”, terwijl de synode voorts „de kerkeraaden opwekt, daarop ernstig toe te zien en aan deze beslissing de hand te houden. Elke propaganda, met name door ambtsdragers, tegen deze aangenomen leer, niet alleen in den eigenlijken ambtelijken arbeid, maar ook in lezingen, geschriften en verenigingsarbeid, dient te worden nagelaten en geweerd”.

De synode bevestigde en verscherpte haar dwangwet. De tyrannie was een voldoende feit. Het vonnis van br. Feenstra getuigt er van. L. DOEKES.